

PREFAȚĂ

UN CUVÂNT DE INTRODUCERE

Pentru oricine care se va apleca asupra evoluției literaturii noastre culte, va fi evident faptul că aceasta se așază pe o coordonată de spiritualitate religioasă, în speță creștină. Primele texte în limba română (manuscrise și apoi tipărite) sunt de regulă cărți bisericești. Tocmai de aceea, unii critici și istorici literari vorbesc despre o literatură beletristică propriu-zisă începând abia de prin secolul al șaisprezecelea, din epoca modernă. Ce te faci însă cu literatura „vechilor cazanii”, cum se exprimă poetul, care a contribuit din plin la formarea conștiinței poporului nostru, la formarea limbii naționale, la inițierea culturală și, cu evidență, spirituală a românilor?! Faptele trebuie văzute în firescul manifestării lor. Și nu e o exagerare, ba chiar dimpotrivă, să se vorbească de o literatură „protoromână” (Sextil Pușcariu), aducând în sfera culturii noastre reale acele texte vechi, din antichitate, scrise în limba sciților, a dacilor (o confirmă poetul Ovidiu care în exilul său tomitan a învățat limba localnicilor pentru a putea citi poeziile Regelui Cotys I, în cele din urmă

scriind el însuși în această limbă, după propria-i mărturisire) o întreagă literatură religioasă de care se ocupă într-un amplu tratat exegetic profesorul Mihail Diaconescu (*Istoria literaturii dacoromane*). Nu e în intenția noastră de a debata, în aceste puține cuvinte introductive la cartea de față, chestiuni legate de cronologia, de posibilitatea (necesitatea) unei reevaluări a cuprinderii întregului acestui fenomen literar național. În cuprinsul ei am înserat comentarii analitice sau comparatiste asupra unor asemenea opere literare pe care le-am considerat ca fiind făclii (candle) de veghe în istoria culturii noastre, marcate cu evidență de filonul religios, subteran ori de suprafață, datorate unor vrednici *mărturisoritori* asupra destinelor istorice și culturale ale neamului românesc. E o carte mai degrabă de atragere a atenției asupra atâtor pagini de frumoasă literatură creată în spațiul istoric național, de-a lungul vremilor, de iluștri luminători ai conștiinței noastre creștine.